СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 63. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 2-го квітня 1943. No. 63. Jersey City, N. J., Friday, April 2, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЕЛМЕР ДЕЙВИС ЗАПОВІДАЄ ІНВАЗІЮ ЕВРОПИ В 1943 РОЦІ

ВАШИНҐТОН. — Не зважаючи на те, що Елмер Дейвис, голова Бюра Воєнних Інформацій, висказав, як він каже, тільки „особисту опінію" в справі інвазії Европи то проте, з огляду на його становище, ґазетярі вважають це важною новинкою, коли така особа заповідає, що є можливости, що така інвазія наступить ще в 1943 році. Дейвис звязав це, як легко догадатись, у звязку з воєнними подіями в Тунісі, Казав, що так виглядає, що армія ґен. Ромеля буде розторощена, або зведена до такого стану, що буде майже нерухома, а це означає, що Аліянти матимуть час розпочати інвазію Европи ще цього року в такому часі, коли ще матимуть добру для таких операцій погоду. Дейвис додав, що як хто хоче знати щось більше і певніше, хай питає воєнних стратеґів. . .

В ІТАЛІЇ ВЕЛИКЕ НЕРВОНЕ НАПРУЖЕННЯ.

ВАШИНҐТОН. — Ніхто так добре не здає собі справи з воєнних подій в Тунісі як італійський нарід. Це є не тяжко, бож сам уряд нагадує йому важке положення, повідомляючи його, що як тільки зачнеться інвазія Італії, так всюди заіснує воєнний стан. Аліянти слідкують за тим нервовим станом і італійців, бо це дуже важне. Воно вказує, що італійський нарід уже довго не видержить ось такого нервового напруження, а тому й не зможе ставити опору, як на його землі появляться війська Аліянтів.

ВОРОЖІ СУБМАРИНИ ВСЕ ЩЕ ЗАГРОЗОЮ.

ВАШИНҐТОН. — Урядово стверджують, що коли іде про втрати через напади ворожих субмарин, то вони були цього року в березні менші ніж минулого року в тому самому місяці. Є отже поліпшення, але небезпека з боку тих субмарин ще далі поважна.

БУДЕ ПОДАТКОВИЙ КОМПРОМІС.

ВАШИНҐТОН. — В палаті репрезентантів повалено податкові проєкти Румля та інші, а тепер приходять до переконання, що таки більшість послів є за плачення податку таким способом, щоби платити податок при одержуванню платень. А це означає, що таки треба вернути до тої думки, що є у відкинених проєктах, і поставити ще один законопроєкт, що був би компромісовий.

СПРОВАДЖУЮТЬ НА ФАРМИ РОБІТНИКІВ З ДЖЕМЕЙКИ І БАҐАМИ.

ВАШИНҐТОН. — Щоби прийти фармерам з помічю щодо робучих сил, уряд рішив спровадити певну скількість ніґерських робітників з Джемейки і Баґамських островів, що булиб ужиті для фармерських робіт. Перший транспорт уже прибув до Флориди. Мексико повідомило, що може доставити Злученим Державам 50,000 робітників.

ОТ СОБІ РАЗ БУДЖЕТ!

НЮ ЙОРК. — Місто Ню Йорк виставило річний буджет, що був би відповідний хіба для якої держави в Европі. Він виносить $753,071,123.40. З буджетом іде вкупі збільшений податок на нерухомости.

МЯСНА КРІЗА В НЮ ЙОРКУ.

ВАШИНҐТОН. — Беручи під увагу мясну крізу в Ню Йорку Адміністратор Цін заявив, що буде знесена на час крізи мясна квота, призначена для Ню Йорку. Та мясарі кажуть, що з цього багато користи не буде, бо до Ню Йорку взагалі довозять мало мяса. Урядові чинники знову подають, що це переходовий стан, спричинений тим, що публика накупила перед пайкуванням багато мяса і тим спричинила крізу.

НАЙВАЖНІШІ ПРОБЛЕМИ ПРИЙДУТЬ ПО ВІЙНІ.

НЮ ЙОРК. — Такої думки, оскільки іде про Злучені Держави, є д-р Ґері Вудбурн Чейз з Ню Йорк Університі, бо саме про те говорив при роздачі дипльомів студентам, що стали лікарями. Казав, що це будуть такі тяжкі проблеми, яких ще Америка ніколи не мала до розвязування. І тому взивав молодих лікарів, щоби попри свій фах вчилися пізнавати інші проблеми, загально-державної натури, які треба буде по війні розвязувати.

ТАЙНІ НАРАДИ ЩОДО ПОВОЄННИХ СПРАВ.

ВАШИНҐТОН. — В сенаті є сім резолюцій, що відносяться до ріжних повоєнних справ, які обіймають замирення цілого світа та ту участь, яку в тому малиб відіграти Злучені Держави. Над тим усім радитиме тайно підкомітет, на чолі якої стоїть сенатор Конелі.

АМЕРИКАНСЬКІ ІНВЕСТИЦІЇ ПІД КОНТРОЛЕЮ.

САНТІЯҐО. — Віцепрезидент Генрі А. Волес заявив кореспондентам, що американські інвестиції в підприємствах держав Полудневої Америки повинні бути під контролею „міжнародньої ради", а якій булиб представники департаменту стейту, скарбу і внутрішніх справ.

Заки Кампанія в Тунісі Буде Виграна, Треба Буде ще Багато Дечого Доконати

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт обговорював у Білому Домі воєнне положення з членами, що входять в склад Пацифічної Воєнної Ради. В першу черґу говорив про воєнні події в Тунісі, а далі на Алевтських островах, як і в інших частинах земської кулі. Лейтон МекКарті, канадійський посол, заявив по конференції, що він відніс з слів президента таке враження, коли іде про Туніс, що президент глядить на воєнні операції Аліянтів у Тунісі з оптимізмом, але остерігає, що ще треба великих діл, заки та кампанія скінчиться повною нашою перемогою.

ЗАВАЖУВАТИМЕ АМЕРИКАНСЬКА МАРИНАРКА

НЮ ЙОРК. — Френк Накс, секретар війни, промовляючи до 980 новоіменованих резервових кадетів, призначених до служби в маринарці, підкреслив, що тепер резервові творитимуть 90% офіцирського стану. Воєнні американські кораблі, що зводитимуть тепер боротьбу, казав секретар, матимуть тільки 10% активних афіцирів. Решта — резервові. Тим хотів секретар відзначити, які важкі обовязки спадають на резервових офіцирів, тим більше, що як ще ніколи в історії, морська активність заважуватиме у цій війні на виґрі. Це є „морська війна", казав секретар, у ще більшому розмірі ніж це було колинебудь інде в цілій історії воєн. Ще додав, що ще ніколи люди, що носять військовий уніформ, не мали нагоди боротись за такі високі й дорогі людству ідеали, як це є у цій війні.

ІДЕН ПОТВЕРДИВ ЗЯВУ РУЗВЕЛТА

ОТАВА (Канада). — Антоні Іден, британський міністер заграничних справ, заявив кореспондентам, що він вповні погоджується з заявою президента Рузвелта, що їхні конференції були в 95% успішними. Іден дуже хвалив розмах американської промисловости.

МАДАМ ЧЯНҐ КАЙ-ШЕК ДАЛІ ЗБИВАЄ ТРИЮМФИ

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — Ціле місто, як пишуть кореспонденти, пропадає за мадам Чянґ Кай-шек, яка взяла усіх „штурмом". На слова мейора міста, що згадав за те, як це місто зістало відбудоване на протязі 25 років, Чянґ Кай-шек усміхнулась, бо це, як казала, дало їй надію, що й знищений Китай зможе відбудувати свої міста за такий час.

СВЯТКУВАТИМУТЬ УРОДИНИ ДЖЕФЕРСОНА

ВАШИНҐТОН. — Не тільки в столиці, але в цілому краю ідуть великі приготовання до святкування 200-літніх уродин Томи Джеферсона, що припадають на день 13. квітня.

Домагаються Очищення Де-Ґолістів

ЛОНДОН. — Прихильники ґенерала Жірода, французького цивільного й військового начальника в Північній Африці, домагаються від ґенерала Де Ґоля, начальника Воюючих Французів, очищення своєї ґрупи зо загально відомих прихильників фашизму, передовсім ноторичних „каґулярів".

НАЦІСТИЧНА КАМПАНІЯ ПРОТИ ФРАНЦУЗЬКИХ ЖИДІВ

ЛОНДОН. — На зборах британської секції Світового Жидівського Конґресу описував один жидівський утікач націстичну систему „смертельних конвоїв", при помочі котрої стягається жидів у концентраційні табори, а потім висилається в різні місця в східній Европі, де вони пропадають без сліду й памяти.

Останній „конвой" того роду виїхав з Франції 20. лютого й мав 3,000 жидів.

НАЗИВАЮТЬ СТУКИ ЗАСТАРІЛОЮ ЗБРОЄЮ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Летуни британської летничої служби називають ославлені колись німецькі літаки „Стука" перестарілою зброєю. Передовсім в боях на пустинях показалися вони непридатними. Через те й самі німці вживають їх щораз менше.

БРИТІЙСЬКІ „ВЕЙТРИ" ПРОТИ КАСОВАННЯ „НАПИВКІВ"

ЛОНДОН. — У палаті громад британського парляменту внесено проект закона про скасування „напивків", себто додаткових добровільних дарунків, які дають гості в ресторанах прислузі. Закон мав на цілі скасувати „типси" як понижаючі для прислуги, але якраз орґанізація прислуги виступила проти проєкту. З переслухань заінтересованих показалося, що „вейтри" волють „типси", ніж просту заплату, бо це дозволяє їм укривати свої приходи перед податковим урядом і — жінками.

ЗАГАНЯЮТЬ РОМЕЛЯ В ПАСТКУ.—Американські повзи „М-10" ідуть на фронт у Тунісі й по дорозі минають арабську фарму. Такі великанські машини відограли в африканській кампанії велику ролю.

ДАЛІ ЖЕНУТЬ РОМЕЛЯ В ТУНІСІ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Восьма британська армія, перебравшися через вузьку праґалину Ґабесу, погнала далі війська Ромеля на північ і заняла по дорозі Метуїю й Удфер та очистила з ворожих військ три провали.

Рівночасно американські війська натискали відступаючі сили Ромеля із заходу, з баз коло Ґафси та Ель Ґетару. Американські війська видно стараються получити як найскорше з британськими.

Далі на полудні від них французькі війська окружають Кебілі, а інші французькі відділи, на північ від американських, відбивають ворожі атаки на Пішон і Усельтію.

Берлінське радіо говорило теж про британську офензиву на Меджес-ель-Баб, на дорозі до Тунісу. На найдальшій півночі британські й французькі відділи захопили Седженане на дорозі до Бізерти.

МАРОКАНСЬКІ ВІЙСЬКА ГРАЮТЬ РОЛЮ В ВІЙНІ.

ГОЛОВНА КВАТИРА ПЕРШОЇ БРИТІЙСЬКОЇ АРМІЇ В ТУНІСІ. — Мароканські війська взяли участь у боях проти німців. Вони стоять на правому крилі першої британської армії, що захопила Седженане на дорозі до Бізерти.

ПОСИЛАЮТЬ ФРАНЦУЗЬКІ КОРАБЛІ НА ПОМІЧ РОМЕЛОВИ.

ЛОНДОН. — Німецька команда фльоти видала приказ всім французьким кораблям у портах на Середземному морю чимскорше приспособитися до подорожі й вибратися до Ґенуї, Спеції або сицилійських портів. Догадуються, що німці приготовляються до евакуації військ Ромеля з Африки.

Діткнені приказом кораблі мають разом 370,000 тонажу. Вони мають німецьких офіцирів і італійську службу, бо всі заходи німців дістати французьких моряків для цеї служби не повелися.

ЗАТОПИЛИ 6 КОРАБЛІВ ОСИ НА СЕРЕДЗЕМНОМУ МОРІЮ.

ЛОНДОН. — Чотири британські субмарини, що ділають проти ворожих комунікаційних ліній почерез Середземне Море, затопили 6 ворожих кораблів, ушкодили поважно чотири й знищили більше число менших кораблів.

Ще одна субмарина висадила при помочі торпеди вже давніше ушкоджений ворожий корабель, що стояв в одному італійському порті на Карібському морю.

Один з кораблів мав великий тонаж і був повний провіянтів і амуніції.

ВІСЬ ДОМАҐАЄТЬСЯ 100,000 ФРАНЦУЗІВ ДЛЯ ФОРТИФІКАЦІЇ ІТАЛІЇ.

ЛОНДОН. — Німецька окупаційна влада зажадала від Франції висилки додаткових 100,000 французьких робітників на роботи коло фортифікацій здовж побереж Середземного моря.

Італія оповістила декрет про створення машини для негайного заведення загального воєнного стану.

ВЕЛИКИЙ ВИБУХ У НЕАПОЛЮ.

БЕРН. — Останньої неділі сполудня скоївся великий вибух маґазину амуніції в порті Неаполю. Вибух завалив багато домів та вбив принаймні 400 осіб і покалічив 2,000.

Римський комунікат подав число вбитих на 79, а ранених на 1,179. Приватні жерела подають, що це число відноситься тільки до військових, що загинули в найближчій околиці вибуху.

Італійський уряд почав розслід над причинами вибуху; ходять чутки, що в околиці Неаполю появилися британські й американські вояки.

АМЕРИКАНЦІ БЮТЬ ПО РОТЕРДАМІ.

ЛОНДОН. — Американські бомбовики доконали в середу великого рейду на Ротердам, у Голяндії. Був це девятий американський рейд цього місяця. Втрачено в ньому тільки один літак. Спільний британсько-американський комунікат каже, що ціллю бомбардування з літаків були корабельні доки на 16 миль довгім морськім фронті Ротердаму.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ПОЧИНАЄ ОФЕНЗИВУ НА КАВКАЗІ.

ЛОНДОН. — Почавши новий наступ через болотистий терен здовж ріки Кубані, на Кавказі, червона армія захопила важну німецьку базу під Новоросійськом. По 11 миль довгому наступі болотнистими околицями вона добула Анастасівськ. Офензиву почато на Кубані тому, бо з усего східного фронту тільки там почали вже висихати болота.

БЕРЛІН ХВАЛИТЬСЯ НОВИМИ ЗАТОПЛЕННЯМИ.

БЕРН. — Німецький комунікат каже, що німецькі субмарини затопили на північному й центральному Атляитику та на Середземному морю ще більше аліянтських кораблів на загальну суму 103,500 тон. Націсти називають це поважним ударом по аліянтах.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Протест проти Політичного Вбивства

Осуд розстрілу двох польських жидівських соціялістів большевицьким урядом, що його винесло велике віче в нюйорській салі Мекка Темпел у минулий вівторок, певно не є подією, яку совєтський уряд може збути махненням руки. Зявилася на ньому величезна маса зорґанізованих робітників. Були представлені два головні напрямки в американському юнійному русі: Американська Федерація Праці й Конґрес Промислових Організацій. Були представлені й різні ліберальні організації. Були й члени конґресу, і представники уряду. Проти такого віча не можна підняти закиду, що воно не було поважне.

Не можна теж віча збути як збірища скрайних консерватів, загорілих ворогів комунізму, чи совєтської Росії. Не можна навіть сказати, що це було віче апізерів, ізоляціоністів, прихильників Гітлера, або Мусолінія, націзму або фашизму, бо передовими людьми на вічу були люди, відомі з явної ворожнечі до цих усіх рухів. Не можна навіть закинути їм ворожнечі до совєтської Росії, бо передові люди віча вже нераз доказали свою прихильність Росії, чи акцією за признання совєтського союзу, чи допомогою для армії, чи цивільного населення Росії по вибуху війни.

Одинокий арґумент, який вороги віча могли піднести, це той, що мовляв протест проти совєтського союзу у даний мент розбиває воєнну єдність Обєднаних Держав. Проти цього арґументу одначе на вічу піднесено досить арґументів. Бесідники вказали, що вони бажають собі єдности Обєднаних Держав, але не єдности формальної, бездушної, єдности на папері. Вони бажають собі єдности Обєднаних Держав внутрішньої, суттєвої, єдности засад, за яку вони воюють.

Між цими засадами є засади політичної свободи, проти якої найтяжчим ударом є політичне вбивство, себто карання людини за його політичні переконання. Такої засади не признає демократія. Коли в американській демократії трапився був випадок політичного вбивства, засуд смерти проти Сакка й Ванцетті, то проти цього протестували всі справжні демократи. Протестували тоді й комуністи, і ніхто з демократів їх за це не осуджував. Цими протестами комуністи відобрали собі право забороняти подібні протести, коли такого політичного вбивства допустився совєтський уряд.

Можемо надіятися, що повага протесту зорґанізованого юнійного робітництва Америки заставить совєтський уряд перевести ревізію своєї поведінки супроти людей, які не годяться з офіціяльною комуністичною політикою. Поки це не наступить, між світовим робітничим рухом і совєтським урядом будуть постійні конфлікти. Поки це наступить, закид браку єдности треба звернути не проти тих, що протестують проти політичного вбивства, але проти тих, що признають політичне вбивство засобом політичної боротьби.

Наближається Година Визволення

Те, що діється тепер на воєнному фронті в Тунісі, не є звичайною хвилевою воєнною перемогою противника у тій чи іншій битві. А це тому, бо за тим, що діється на тому фронті, слідкують поневолені „вісю" народи з далеко більшим напруженням, ніж за іншими воєнними сутичками. Кожний з тих народів відчуває, що здобутих Аліянтами кожних кілька миль — зближає їх до того дня, коли і вони будуть визволені. У тій їхній надії не іде про годину, день, чи місяць, а навіть не про рік, а іде про те, чи видно, що Аліянти зможуть вкінці ворогів перемогти; чи зможуть ввиладувати свої збройні сили на береги Европи, бо це там розіграються остаточні й рішальні бої.

Це замітне, що в часі, коли перемагаємо ворогів, британський премієр, що нераз у таких часах виголошував оптимістичні промови, тепер перестерігає нас раз-у-раз перед надмірним оптимізмом і далі згадує про нові жертви, що їх треба буде понести навіть у самій Африці, заки поконається ворога. А щож доперва, очевидно, коли думати про інвазію Европи?

Та замітне теж і те, що те реалістичне думання, хоч яке розумне й оправдане, саме через свій реалізм додає віри, що буде краще, як заповідає сам Чорчил.

Всі знаємо, що як тільки президент Рузвелт говорить про війну, то завжди підкресляє, що ще прийдеться довго ждати на перемогу, та що ще буде треба і дуже багато жертв для неї перенести. Вислід ось такого говорення такий, що ми, як тверезо думаючі громадяни, маємо тепер більший душевний спокій, ніж мали тоді, коли дехто пробував нас годувати надіями на скору і легку перемогу. І так як ми, відчувають певно й поневолені „вісю" народи, що вже бачать, що кожна наша нова перемога виявляє солідне плянування і солідну підготовку. Стає наявним, що все було наперед незвичайно добре передумане і виконане в такий спосіб, що ворога в не одному заскочило. Так і буде теж і з інвазією Европи. А коли вона буде, це менше важне, хоч кожний бажав би бачити її вже завтра. Бо найважніше те, що всі відчуваємо, що вона певно наступить, а кожний переможний бій в Африці зближує нас до того дня. Ось і тому так важними є ті вісти, що тепер доходять до нас з африканського фронту. А для американців є вони ще важні й з того боку, що саме там є їхні сини, де іде підготовка до цього рішального бою на европейській землі, що має розторощити „вісь" і який цілком певно наступить.

Коби тільки сталось це якнайскорше... Та це є не тільки нашим бажанням і бажанням поневолених народів, але в першу чергу — наших вояків на фронті.

Проф. Микола Чубатий.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД, ЙОГО СУСІДИ ТА СВІТ ДЕМОКРАТІЇ

II.

На що царській Росії була потрібна Західна Україна?

Найбільшим клопотом царської Росії перед першою світовою війною було це, що частина українського народу жила в Австрії, поза межами Росії, та що там українське національне життя могла дещо свобідніше розвиватися. Правда, й туди старалася доходити російська пропаґанда, старанно підпирана грошевими засобами; це вона витворила галицьке та закарпатське москвофільство, що вважало себе одним народом з москалями, одначе все таки це не спинило поступу українського народу на всіх ділянках національного життя. Нині це вже документально доказано, що Австрія до першої світової війни не давала українцям українського університету у Львові не тільки через спротив поляків, але теж через дипльоматичний натиск Росії, яка погрожувала Австрії війною, коли вона видасть західним українцям цю леґітимацію повної модерної нації, якою є власні університети.

Перша світова війна поміж Австрією та її союзниками з одного боку та Росією та її союзниками з другого, вибухла теж і через українське питання у Східній Галичині. Росії дуже на тім залежало, щоби дістати у свої руки й галицьких українців та й тут задавити українське національне життя як на східній Україні. Це була правдива ціль „собиранія русских земель". Тим виясняється цей поспіх, з яким Росія 1914/1915 по окупації Галичини нищила українське культурне життя в Галичині й насаджувала московське православія.

Революція 1917 року та її наслідки для українського народу.

Революція в Росії завдала болючий удар російській праці в Україні, започаткованій ще Петром І. Головні філяри російського імперіялізму — цар та православія — зістали скомпромітовані й упали; Росія розлетілася на низку національних держав; здавалося, що навіть зачали відживати навіть цілком призабуті самостійницькі стремління таких вже змосковщених провінцій як Донських Козаків. Тому треба було видумати новий дурман для хахлів та других інородців, щоб їх знов стягнути під опіку володарів Москви; ним став комунізм — „нове православія Росії". Комунізм, ідея всесвітного розміру, могла помагати російському імперіялізмови навіть краще ніж московське православія, бо він міг втягнути на услуги Росії навіть прихильників у далеких краях, чужих цивілізацією.

Всеж таки здобутки національної революції в Україні в роках 1917/1921 були надто великі, щоби нова російська червона влада в Україні могла їх злегковажити та повернути до такого передпотопового єдинонеділимства, яке ще тут то там можна найти серед російських єдинонеділимців в Америці.

Політичний тестамент царя Петра І. супроти України, виконуваний царями впродовж 200 літ, нова червона влада виконує до йоти. Наділі й вона не узнає українського народу окремим народом з правом на власне державне життя, з правом господарити своєю землею, розвивати власну національну культуру. Нова московська влада думає так само як і цар Петро; проте не диво, що його так високо цінять большевики, залишаючи його як одинокого з царів на педиталі памятників. Червоний російський уряд не вважає українців за націю, а тільки за якесь племя з власними звичаями, з українськими вишивками, українським борщем, гопаком, тощо. Нинішні можновладці на Кремлі вважають українців за мешканців російської провінції, що зветься ще до якогось часу Україною. Вважають українців за це, за що наприклад в Америці вважають мешканців Каліфорнії чи Ню Інґленд.

Істнує по їхньому одна російська нація, нині знов для баламуцтва називана „совєтським народом", але кілька племен; деколи ті племена звуть народом, але ніколи нацією. На полудні живе українське племя, давно називане малоросіянами, нині українцями. Права бути незалежним той нарід не має мати ніколи, бож це не нація, а племя, нація є одна совєтська чи там російська. Американські українці мали практичну лекцію щодо цього, за що червоні москалі вважають українців з нагоди побуту в Америці поручника-жінки Людмили Павчиченко, коли вона на запит вияснила, що є українкою, але — в територіяльнім, а не національнім значінню, як це вияснив відомий русофіл Гладик.

Комунізм у вихованні та житті має на ціли викинути з душі українця привязання до всього, що дійсно українське, що звязане з дійсною традицією українського народу, з свободолюбним минулим, а зате має переконати всіх про абсолютну спільність українців з одним совєтським (розумій російським) народом.

Чим для большевиків Шевченко та Франко?

Шевченко це великий поет, кажуть большевики, та навіть ставлять йому памятники. Чому так роблять? Тому, що Шевченко надто врився глибоко у ціле життя українського народу, прямо поборювати його почитання булоб непрактично, тому з того Шевченка зробили большевики не борця за волю України, яким він був, а тільки убрали його в червоні шаравари та роблять з нього різуна панів, клясового борця.

Те саме з Франком. Для них Франко то не автор пісні: **„Не пора, не пора москалеви, ляхови служить"**, то не Мойсей, що хотів вивести український нарід з московської та польської неволі; з Франка зробили вони провідника робітничих заворушень і ніщо більше. Чому? З тої самої причини, що й в Шевченка. Не можна тих ґеніїв, що так могутньо зазначилися в самостійницькім житті України, цілком заборонити; зате треба їх духове обличча викривити, обезбразнити і вдавати, що їх почитається. Цілком певно, що Шевченко і Франко були також борці за соціяльне визволення українського народу, бо боротьба за соціяльне визволення українського народу це очевидна черта кожного правдивого українського патріота. Натомісць червоні москалі зробили з них тільки соціяльних борців, дарма, що Шевченко та Франко розуміли, що не осягне український народ соціяльної волі, коли в Україні пануватиме чужинець — москаль чи поляк. Саме представники Московщини та Польщі в Україні були все представниками економічної експльоатації України, що не змінилося й при комуністичнім режімі останних часів.

Не могли большевики по українській революції 1917 року, по власній демократичній державі українського народу, повернути до такої неосторожної політики як заборонити українську школу, українську мову. Українська мова ще на Україні є, тільки її треба було наблизити до московської мови так, щоби ті ріжниці були невеликі. Звідси то й українських мовознавців, авторів словників обвинувачували за „протиреволюцію". Треба було в „Українській Державі" ввести обовязково другу урядову мову, російську мову в уряді, в школі, що в практиці значить дати чужій московській мові у цілому публичному житті повну перевагу. Людина, яка вже в часі теперішньої війни повернула спід большевиків — з тої то „Української Держави" — оповідала, що у Києві, столиці „Української Держави", люди бояться публично говорити українською мовою. Не говорячи вже про уряди, де всевладно панує московська мова. Не говорити вже про саму комуністичну партію в Україні, чи про юнії; там вже нині не треба української мови. Не сумніваюся й на хвилину, що навіть це толерування української мови та назви того краю Україна є тимчасове й по тій війні, за літ десять, двацять, якщо Україна не стане незалежною, поверне знов як було за царату всевладне та єдине панування російської мови.

Нащо червоним росіянам Західної України?

Червона влада стала знов перед тим самим питанням, що й царат, що поза межами російської держави істнує український нарід, що всеж таки може ще плекати українську національну культуру іншу від большевицького взору на Східній Україні. Безперечно, що Західна Україна не мала тої свободи під Польщею, що її мала під Австрією, але всеж таки Польща не мала інтересу засаджувати тут російської ідеольоґії, вона вела свою власну політику польонізації. Тому для російського червоного уряду стало катеґоричним домаганням державної політики — дістати й тих українців в свої руки. Зовсім так, як писав Шевченко: „все навчимо, тільки дайте себе в руки взяти". Перед світом говориться про „визволення західних українців", а наділі йде про винищення українського національного духа, української національної культури й на тому закутку української землі. Ось нащо Росії Західної України!

Український нарід так відрубний від московського, що всі старання Петра І. та його наслідників втопити українців в російськім морі впродовж двіста літ остали без результату, так само булоб на майбутнє і під червоною російською владою, колиб не одна ріжниця, а саме у нових способах боротьби червоних росіян проти українського народу, незнаних ніде інде, бо в порівнанні з ними поступовання царату являться нині ще гуманним поступованням. Большевики застосували супроти українців виголоджування міліонів українського активного елементу, систематичне винищування національно думаючої інтеліґенції, масові розстріли та заслання. Такі способи, стосовані кілька десяток літ, дійсно в силі винищити український нарід. З тим слід рахуватись й декому з американських українців, що кажуть: „будемо разом, тай разом будемо вести боротьбу за повне освободження". Насувається одначе друге питання, чи серед того взагалі боротьба є можлива? Чи й західні, національно високо свідомі українці під Росією в силі спинити фізичне винищування усього, що серед українців активне, національно динамічне? Очевидно, що ні! І звідси безумовний наказ для українського народу боронитися усіми можливими середниками проти влучення Західної Уркаїни до червоної Росії, колиб справедливе домагання України — стати незалежною не сповнилося по тій війні, потреба, щоби поза межами тої країни російського абсолютизму оставити хоч частину українського народу, де моглаб розвиватися національна культура свобідно, де невитворюваласяб якась нова малоросійщина, як частина „совєтського народу" новомодної видумки для задурманювання людей. Російська імперія, під якою назвою вона не існувалаб, є постійним ворогом українського народу як окремої нації, власника незмірних багацтв української землі, чорноморського берега. Тому тільки повна державна незалежність України може у тій частині Европи бути запорукою, що там раз усталений порядок буде справедливим та стане тревалим, що за нових 20 чи 30 літ не вибухне нова різня в Европі.

Америка є вже нині надто звязана зі всесвітною політикою та теж сильно заінтересована у цьому, щоб за нових 20 чи 30 літ американські діти не мусіли приносити нових ґекатомб крови, не говорячи вже про біліони національного майна на нове замирення світа. Ось і в тім саме лежить обовязок американських українців як американців інтересуватися теж тим, що діється на землях їх батьків.

Річ природна, що тільки правлячі чинники Росії, представники російського імперіялізму є ворогом та причиною поневолення українського народу, а **не сам російський нарід,** який від століть жиючи під диктаторською владою сам **теж не має волі;** з ним український нарід бажав би жити в як найкращій добро-сусідській згоді. Ніхто з українців не може не шанувати ґеніяльних творців російської культури на полі літератури, музики, образового мистецтва, науки. Кожний українець з правдивою пошаною дивиться теж і на російського мужика чи робітника, що з таким героїзмом та самопосвятою боронить своєї московської землі. У тому московський мужик та робітник близький українському, що напевно не менше, але може ще й з більшою якоюсь містичною любовою огортає свою українську землю та боронить її тепер і проти німецького наїзника, як готов боронити проти кожного. Всеж таки й найбільший героїзм росіян у поборюванні міжнародного насильника не дає їм ніякого морального права панувати над українцями та відбирати їм волю. Ті часи, коли то жертвою крови на війні можна було добути як воєнну добич невільника, минули; вони незгідні з духом новочасної християнської цивілізації. Це треба підкреслювати, бо такі арґументи видвигають теж поляки. Нині кожен нарід має право бути свобідним.

(Дальше буде).

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

69)

Та тут перервав її слова голосний окрик Гапки:

— Прошу ясної пані! Єґомость живі! Єґомость ще дихають!

— Господи! — скрикнула пані, та таким якимось голосом, відмінним від дотеперішнього, не то радісним, не то смертельно переляканим, що всім мов ножем у груди кольнуло.

Гапка тим часом припала до о. Нестора. Приклякнувши на коліна, вона піднесла його голову з землі. Лице о. Нестора було страшенно бліде, чоло й волосся усе у крові, сорочка на груди також крівава. Він дихав, але очи його були замкнені, немов у глибокому сні. Зрештою, він був роздягнений, тільки в сорочці і штанах; ліжко було зімняте, але на ньому не видно було слідів крови; видно, що катастрофа стряслась над ним уночи, коли він уже спав, але не в ліжку.

— Води, Параска! Води подай! — крикнула Гапка, котра славилась у селі тим, що вміла „давати раду" у припадках наглої й тяжкої слабости.

— А я би радив зараз післати по війта й жандармів, — мовив садівник, роззираючись по покою й передпокою. — Онте вікно в передпокою отворене, туди міг увійти лихий чоловік, пек би йому було!

— Алеж хворого чоловіка треба рятувати! — скрикнула Гапка, і при помочі Параски почала обмивати голову о. Нестора і тверезити його.

Пані тим часом стояла, мов остовпіла, не сміючи зирнути на те, що її служниці робили з о. Нестором. Тільки слова садівника знов укололи її, мов шило.

— Ану, переконайтеся, чи справді вікно відчинене! — промовила вона, видимо силкуючись бути спокійною.

Садівник приступив до вікна, відсунув стору й попхнув вікно, щоб його відчинити. Показалося, що вікно не відчиняється. Долішнього скобля бракувало, але верхній був засунений і держав.

— Бачите, що вікно замкнене, — промовила сумовито, але з певним тріюмфом у голосі пані Олімпія.

В тій хвилі о. Нестор відкрив очи, а з його груди роздалося глибоке, протяжне, болюще стогнання:

— О-о-о-о! О-о-о-о!

— Живий! Живий! — знов, мов перелякана, скрикнула пані Олімпія. Вона попробувала глянути на нього, але зараз же відвернулася, мов від виду гадюки.

— Ох, не можу бачити крови! Не можу бачити ран! — скрикнула вона.

— Хай ясна пані будуть спокійні, — мовила Гапка, котра тим часом промила чоло й лицу о. Нестора. — Тут ран великих нема, тільки оцей один синяк, із котрого потекла кров. Від того єґомость чень не згинуть.

— А на грудях відки кров? — запитав Гадина. — Ади, сорочка вся крівава.

Гапка розіпняла сорочку на о. Несторі, але рани на грудях не було ніякої. Кров на сорочці походила, очевидно, з тої самі рани на голові.

Гапчині слова справді вспокоїли паню Олімпію. Коли рану промито, пані остаточно здужала пересилувати себе й поглянула зблизька на о. Нестора. Тепер він зовсім не був такий страшний, як перед хвилею. Блідий, мов труп, непритомний іще, він проте дихав правильно, стогнав міцно, зовсім не харчав, як той, що конає. Рана на горішній частині чола, трохи з лівого боку, була велика, майже як долоня, вся синя, аж чорна, напухла, і тільки з одного боку, на протягу якого півтора цаля шкіра трісла, і з розсілини плила ще й досі кров. Приглянувшись уважно, пані Олімпія спокійно й рішуче промовила:

— От іще люди! Якого страху мені завдали! Розбійники! Убитий! Бог знає, що видумали! А то простісінька річ: о. Нестор уночі впав із ліжка та й об щось тверде вдарився головою. Це з ним уже пару разів траплялося, тільки що досі ніколи так не розкалічився. Ну, та це ще нічого такого страшного. Кілька день полежить та й буде здоров. А ви вже зараз і війта, і жандармів! Тьфу! Доктора... хіба що доктора треба буде спровадити, та й то не конче. Рана зовсім не небезпечна. Потовкся трохи, закрівавився, але то нічого.

— Але прошу ясної пані поглянути, скільки тут крови із нього зійшло. І молодогоб це ослабило, а тож старий чоловік. Доктора конче потрібно, — промовив садівник, котрого рішучі слова пані Олімпії почали було вспокоювати, а котрому проте власне чуття шептало, що тут щось та не так.

(Дальше буде).

Домашній Фронт

Пайкування мяса, масла та інших харчів

Тепер введено пайкування на всі роди мяса за винятком дробу та дичини; на багато родів сира, також на масло, консервовані риби, на товщі й оливу для страв. Від 29-го березня можна купити всі згадані харчі тільки на ЧЕРВОНІ марки Военної Пайкової Книжки число 2.

Майже кожна хазяйка навчилася купувати на пойнтові марки, коли введено від 1-го березня на консерви СИНІ марки. Тепер важно, щоби кожен розумів, як уживати одні і другі марки. Мало ріжниць у тому, як купувати консервовані харчі на СИНІ марки, або мясо, масло та інші включені тепер у пайкування харчі на ЧЕРВОНІ марки. Одначе можуть траплятись непорозуміння, як хто добре не зрозуміє цеї справи.

Оці харчі тепер пайковані:

1. Всі роди мяса, за виняттком дробу і дичини, все одно, чи мясо свіже, морожене, виджене, в бляшанках чи в шкляних посудах. Розуміється, сюди входять воловина, телятина, баранина, вепровина та інші роди мяса; отже належить сюди язик, мозок, серце, тощо, всі роди ковбас, волові екстракти та інші мясні продукти.

2. Всі роди консервів з риб та рибних продуктів. (Свіжа, морожена, вуджена та інша риба, також рибні продукти, що не є в ґерметично замкнених посудинах, не є пайковані).

3. Всі роди товщів та олив, включно з маслом, марґариною, салом, з оливами до варення і до салат. (Приправи для салат, майонез і чиста оливкова олива не є пайковані).

4. Найважніші роди природних та перероблюваних сирів та всяких виробів із них, але не сільський сир, також не сметановий. До пайкованих сирів належать багато родів сушених, підсмажуваних та вуджених сирів твердих ґатунків.

Загальні правила пайкування

Як СИНІХ марок вживається при куповáнні всяких родів консервованих овочів або городини, так ЧЕРВОНІ марки вживаються при купованні котрого з харчів, що тепер включені до пайкування. Іншими словами, їх треба дати за мясо, масло, товщі і т. і. Якщо хазяйка хоче, вона може за всі свої пойнти купити мяса або може видати їх на ріжні харчі, відповідно до потреб родини.

Нова програма не вимагає, щоби кожний зголошував свій запас пайкованих харчів, а що Военна Пайкова Книжка число 2, в якій є кілька сторінок ЧЕРВОНИХ марок, вже роздана, то не буде нової реєстрації.

Червоні марки з буквою „А" важні першого тижня

Інакше, як це є усистемі СИНІХ марок, з ЧЕРВОНИХ марок стає важною що тижня інша ґрупа, починаючи від марок „А", важних у тижні від понеділка, 29-го березня. В наступнім тижні, що зачинається 4-го квітня, будуть важні марки „В"; в тижні від 11-го квітня марки „С" і так далі. Кожного тижня в квітні можна вживати нову ґрупу ЧЕРВОНИХ марок.

Одначе, важно памятати при тому, що кожна ґрупа марок задержує свою вартість аж до кінця місяця.

Іншими словами, марки „А" можуть бути вжиті також по першім тижні — і те саме відноситься до марок „В", „С" і дальших. Всі ґрупи марок, що стають важними в квітні, задержують свою вартість до останього дня квітня. З тим днем вони всі тратять вартість, а стає важною марка „Е". Коли марка „Е" стратить вартість, це буде проголошено пізніше.

Пойнтова вартість червоних марок

1. ЧЕРВОНІ марки надруковані з такою самою кількістю пойнтів, що СИНІ марки. Отже є ряди 8, 5, 2 і 1-пойнтових ЧЕРВОНИХ марок в кожній Военній Пайковій Книжці число 2.

2. При купівлі мяса, масла та інших харчів кожна особа, без огляду на вік та спосіб харчування має право на таку саму кількість пойнтів. Підчас першого періоду пайкування, що почався 29. березня, призначено в ЧЕРВОНИХ марках тижнево на кожну особу 16 пойнтів.

3. Для вигоди покупців продавцеви дозволено вимінювати ЧЕРВОНІ марки, якщо покупець немає марок, що відповідалиб пойнтовій вартости того товару, що він хоче купити. Але для здачі можна вживати тільки 1-пойнтові марки і, розуміється, вони повинні бути важні в часі закупна.

4. В кожній крамниці буде виставлена листа приблизно 150 назв, при яких буде подана урядова пойнтова вартість, у фунтах і унціях, для кожного пайкованого харчу. В звязку з тим варт зазначити, що коли за купований товар належиться частина одного пойнту ,то як це менше, як пів пойнту, користає з того покупець, а як більше ніж пів пойнту, то купець бере цілий пойнт. — (Б. В. І.)

„Світ Буде Належати до Жінок"

До такого висновку прийшов відомий американський письменник Джан Ерскін в своїй статті в однім з поважніших американських часописів. На його думку, жінки здавна вже йшли постійно до зрівнання з мужчинами; теперішня війна цей процес прискорить.

На зверха може могло би здаватися комусь, що чогось такого не має, зглядно, що теперішня війна такого висліду не буде мати. Аджеж і в попередній війні жінки поводилися так само, як вони поводятьсꙗ тепер: піддержували різні военні добродійні орґанізації, орґанізували театральні партії й „бриджові турнії", ходили по засіданнях комітетів, працювали в кантинах, забавляли вояків і моряків підчас урльопів. Навіть якби признати, що жінки в цю війну роблять це все з більшою енерґією, то й тоді цього не можна ще вважати за основу для припущення, що це все дасть жінці повне зрівнання з мужчинами.

Всежтаки Ерскін радить не даватися обманювати цими поверховними подібностями. Зрештою й двадцять пять літ тому мужчини по війні нагло добачили, що жінки захопили для себе певні вольности, що вони зменшили різниці між мужчинами й жінками. Жінки почали курити щораз більше. Їх купелеві костюми стали такі короткі, як мужеські. Повстали різні орґанізації для усунення різних конвенціональностей, що обмежували жінок.

Вже й тоді одначе в американськім громадянстві наступили певні зміни, далеко глибші, далеко більше сущні. Жінки, що пішли були з американською армією до Франції, що там сповняли різну службу в злуці з війною, або що робили таку роботу в краю, демонстрували практично свою здібність співпрацювати з мужчинами, як рівні з рівними, ба навіть конкурували з ними на економічнім полі.

Як прийшло до завішення зброї, жінкам відкрилися нові посади. Стенографка стала секретаркою, приватньою секретаркою, довіреною секретаркою або виконною урядничкою. Американці почали жартувати собі з жінки, що перебрала під свою руку цілу канцелярію й боса та показала, що вона може управляти бизнесом. Почалося затирати старе переконання, що для ведення бизнесу треба мужеської голови.

Через те, що підчас штучного добробуту повоєнного періоду люди не звертали уваги на глибші основи, люди не звернули теж уваги на цей рух. Багато жінок, вийшовши вчас війни з дому, не мало охоти вертатися до нього після війни. Ще від останньої війни ми жили в жіночому світі. В цьому періоді навіть виборці, вибираючи, за кого голосувати, часто дивилися не на самого кандидата, але на його жінку. Правда, як його вибрали вперше, то могли помилитися щодо жінки, але при другому виборі того самого кандидата особа його жінки все заважувала багато.

З часом можна сподіватися ще щось більше. Жінки хочуть нині публичних посад, і багато з них надається до провідництва. З тої причини Ерскін і сподівається в найближчій будучности великої участи жінки в політиці демократичних країн. Рівнобіжно з тим і підуть сварки між різними жіночими ґрупами.

Деякі люди сподіваються зросту жіночого впливу ще в інший спосіб. Жінки, котрі добилися становища тайних секретарок і ведуть бизнес за мужчин під їх іменем, можуть захотіти вести бизнеси самі, в власному імени. Ерскін не передбачає великого поступу в цім напрямі, бо багатьом жінкам може видатися вигідним вести бизнес в імені мужчини, не наражаючися в цей спосіб на небезпеки, получені з відповідальністю.

Одначе самий Ерскін сподівається зросту великого впливу жінок у бизнесі від того, що в цю війну до війни піде багато більше мужчин, ніж у минулу війну. Через те багато більше мужеських посад припаде тепер жінкам.

Ерскін не старається підносити арґументів проти таких новин, ані промовляти за ними. Він просто старається вгадати, що буде, без огляду на те, чи це буде получене з пожитком для громадянства чи зі шкодою.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. Г. — Питаєте, яка наша думка щодо тих віршів, що надіслали, а які, як кажете, вже були друковані в кількох ґазетах. Як маємо відповідати щиро, то думка така: Слабкі, навіть дуже слабкі формою. А зміст ще слабший. Сорок років тому, то ще ввійшлоб таке писати, але не в сьогоднішню добу. Радимо Вам вдуматись в те, як ставився до писання віршів такий великий талант, як Іван Франко, що пише про це ось що:

Кожна пісня моя
Віку мого день,
Протерпів її я,
Не зложив лишень.

Кожна стрічка її
Мізку мого часть,
Думи — нерви мої,
Звуки — серця страсть.

А Шевченко, чи пишучи свої поеми, не просив у Божої Матери:

І слово розумом святим
І оживи, і просвіти.

Можеб так тим, що мають дещо менший талант, поставитись до віршування хоч у подібний спосіб, як ставились до поезії люди з великим талантом і з широкою освітою.

З УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ І БІБЛІОТЕКИ В СТЕМФОРД

ЗА ДВА МІСЯЦІ ЗБЕРІМ ДВАДЦЯТЬ ТИСЯЧ

Заряд Українського Музею і Бібліотеки проголосив Велику Музейну Кампанію, яку переводитиметься два місяці: квітень і травень. Ціллю Кампанії є: зібрати двадцять тисяч долярів.

Обставини вимагають, щоби розбудувати Український Музей і Бібліотеку в Стемфорді, Конн. Розбудувати з більшим завзяттям і любовю ті інституції, які переховують культуру українського народу, а котру то культуру нищать на рідних землях. Приходить час, в котрому треба розбудувати ті інституції, бо вони конечні для українців в Америці, щоби поширити своє власне знання, як також такими інституціями дати доказ іншим народам, що український нарід має свою рідну питому йому культуру.

Що значить розбудувати? Отже — закупити книжки, а ті що є, треба гарно пооправляти. Потрібні до бібліотеки шафи, полиці, столики, крісла. І є ще Музей. Щож тут потрібне? Конечні вітрини (скляні шафи) до переховання різних строїв та килимів. До тих строїв потрібні моделі (манекіни) відповідно зроблені, щоби нагадували наші типи. Треба кілька столів зі скляними верхами, щоб у них заховати старинні і дуже цінні книги. Ось на такі і тим подібні речі, ось на ТАКУ РОЗБУДОВУ згаданих інституцій п о т р і б н о двадцять тисяч долярів.

Найвищий уже час, щоби ми зрозуміли в чім діло. Найвищий час, щоби цілий український загал, всі українські союзи, товариства, відділи, відізвалися в тій справі, поставили ту справу вже раз ясно та піддержали теперішню Кампанію. Двадцять тисяч мала сума до скількости українців в Америці. Треба тільки зрозуміння. Отже докажім ділами, що ми вже виросли зі своїх особистих чи партійних незгод, але якщо ходить про розбудову таких інституцій як Музей і Бібліотека, то ми всі, хто тільки носить імя українця, приступить до тої розбудови своїми щирими жертвами.

Хто дасть одноразово $1,000, той стане вічним добродієм Музею і Бібліотеки і його імя буде вписане на окремій металевій плиті, уміщеній в Музею.

Хто дасть одноразово $500, той стане вічним добродієм і його імя буде вписане на спільній металевій плиті, уміщеній при вході до Музею.

Хто дасть одноразово $100, той стане спомагаючим добродієм і його імя буде вписане на почесній стіні в Музею.

Хто дасть одноразово $50, $25, $10, чи $5, тй стане спомагаючим добродієм і його імя буде вписане відповідно до суми в Пропамятній Книзі Музею.

Кожного стати під теперішню пору на пятку, десятку чи і більше. Тому не жалуйте тої маленької жертви на культурну інституцію. Вишліть свою щиру жертву негайно на адресу:

BISHOP'S CHANCERY
815 NORTH FRANKLIN STREET
PHILADELPHIA, PA.

За кожну жертву Єпископський Ординаріят вишле посвідку і подяку.

Заряд Музею і Бібліотеки.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ШИКАҐО, ІЛЛ.

Писанка на дім відділів У. Н. С. в Шикаґо.

Цею дорогою звертається дирекція Дому відділів У. Н. С. в Шикаґо (Ukrainian Civic Center, 841 N. Western Ave.) до всіх членів У. Н. С. в Шикаґо і околиця, а також і до всього українського громадянства, щоби цьогорічну великодну писанку присвятили на сплачення довгу, який ще тяжить на домі. Живемо в часах, коли за доляра не тяжко. коли майже не переводиться збірок на народні цілі як минулими роками, як пр. на інвалідів, Рідну Школу, Просвіту чи які інші установи. Нині кожний із нас працює, не кепсько заробляє і може та й повинен зложити жертву на свій український дім.

Звичайно, в нас дають жертви по більшій части майже ті самі люди і то на всякі народні цілі. А деж решта? Прецінь усі ми вважаємо себе українськими патріотами. Всі ми балакаємо про українські політичні справи, критикуємо, даємо вказівки, одним словом показуємо, що ми багато знаємо і розуміємо. Але самих слів замало. Щоби був успіх, мусять бути діла.

Скінчиться війна, навяжеться комунікація з старим краєм, тоді певно немало жертв треба буде збирати на поміч рідному краеви. Тому використаймо цей час і постараймося сплачувати решту довгу, який ще є на домі.

Ми рішили заапелювати в першій мірі до членів У. Н. Союзу, щоби на наступних місячних зборах перевели збірку серед свого членства на сплачення довгу дому відділів У. Н. С. в Шикаґо. Про хід збірки просимо зараз повідомити предсідателя дирекції Т. Шпікулу (5466 W. Haddon, Tel. Aust. 5054).

По Великодні ми подамо в „Свободі" виказ жертв усіх відділів і членів, а також кожного з українців, що зложить свою жертву на дім.

За дирекцію:
Т. Шпікула, Г. Дацьків, М. Баран.

Петро Березин.

АМЕРИКАНСЬКІ ЖІНКИ У ВОЄННІЙ ІНДУСТРІЇ

(ОНА). — У Вашингтоні говориться, що в короткому часі воєнна індустрія в Злучених Державах матиме більше число жінок ніж чоловіків. Повернувші з обіздки по Америці газетярі кажуть, що американські жінки працюють при воєнному виробництві в такій великій кількости, що перед роком ніхто був би не повірив, що таке може бути. Дотепер припускали, що американська жінка не надається до фабричної праці, особливо в тяжкій промисловости. Жінки звичайно працювали при кравецтві й у фабриках полотна, але як зайшла потреба йти до праці деінде, то американська жінка в нинішний час не відмовляється і від такої роботи, яку давніше навіть вправному чоловікови було тяжко виконувати.

Зайдіть до першої ліпшої фабрики, де виробляють воєнні річи, то переконаетесь, що жінки працюють при споюванню заліза (велдерні), оперують машинами, нютують тощо. Наставники оповідають, що жінкам тяжко було вложитися до праці, але як привчаїлися виконувати її, то в многих випадках ліпше справлялися як чоловіки. Жінки більш дбайливі і стараються виконувати дану річ так, як цього вимагає наставник.

Впевнившись, що жінки цілком можуть заступити у фабриках чоловіків, федеральні бюра праці виготовили лісту занять для жінок, яка переходить вісімнадцять сот назв. В одній фабриці на середнім заході, яка виробляє мотори до воєнних аеропляні, на 25,000 робітників є 35 відсотків жінок. Управитель згаданої фабрики впевняв, що до осени там буде працювати 40,000 робітників, а з того 60 відсотків жінок. Фабриканти говорять, що тепер тяжко дістати доброго робітника, бо всіх забирають до військової служби, а як мають приучувати кепського робітника, то волють наняти до праці жінку, бо завважали, що жінка скорше дасться навчити працювати на машині ніж деякі чоловіки. Кажуть, що дівчата, які донедавна доїли на фармах корови, або продавали панчохи в пятнадцять-центових сторах, нині так вправно „велдують", що тільки досвідчений робітник може їм дорівнати. Бувші стенографки тепер вправляють складними машинами а хатні господині оперують такими делікатними інструментами, що тяжко повірити, якби чоловік сам не бачив.

Одній із робітниць минуло 47 літ і вона досі в фабриці ніколи не робила, а як причилася вставляти мотор до аеропляну, то викінчує роботу краще ніж першоклясний механік. Інша робітниця виробляє циліндри і кажуть, що робить сім штук більше ніж виробляв досвідчений на тій роботі чоловік.

Запитаний одним із журналістів, чому саме жінки ліпше працюють у фабриці воєнного виробництва ніж чоловіки, управитель відповів, що тому, бо майже кожна з них має при війську чоловіка, брата, нареченого, або когось з дальшої родини і тому власне вона не дивиться на годинник, чи вже прийшла пора на обід, або йти домів, але працює, щоби виробити якнайбільше воєнної машинерії чи амуніції. Наставники також вавважили, що жінки робітниці не покидають праці перед часом й не оставляють машину брудною. Вони придержуються чистоти, уважають на своїх товаришок праці і тому нема стільки нещасливих випадків як з чоловіками.

Крім того, жінки є більш привязані до даної місцевости ніж чоловіки. Нанявшись до праці на фабриці, жінка старається виконувати поручену їй роботу якнайліпше, бо не хоче, щоб її через кепське виконання відправили від праці. Чоловіки, особливо молоді, не дбають за такі речі. Як кого з них через недбальство відправлять з одної фабрики, він іде до іншої. Жінки не мають циганської вдачі і не люблять переходити з одного місця в інше так, як це роблять декотрі чоловіки.

Кажуть, що найсильнішими робітницями є самотні дівчата. Фабриканти переконалися, що самотна дівчина не має гризоти в голові і вся її увага звернена на те, що вона робить. Замужні жінки завше мають якісь недомагання і не виконують праці так добре як самітні. Звичайно буває так, що дитина занедужає, або в родині щось не в порядку і жінка, замісць про роботу, думає про свої власні справи. Тому замужні робітниці не виконують стільки роботи як самітні. Буває так, що вони не являються начас до праці і між ними трапляється більше нещасливих випадків. Але тому, що це є річи зовсім природні, то як не можна до даної праці найти самітної робітниці, фабрикант наймає замужну. Особливо тепер, коли ми мусимо виробляти багато воєнного знаряддя й амуніції не тільки для нашої американської армії, але й для армій наших союзників, кожна працездатна людина повинна найти працю у воєнній індустрії.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ І БІБЛІОТЕКА В СТЕМФОРД.

Останніми часами преса порушує важну справу: пише про Український Музей і Бібліотеку в Стемфорді, Конн.

Той Музей і Бібліотека є заложена і удержувана до сьогодні Українською Католицькою Дієцезією, згл. єпископом К. Богачевським. Та це не є тільки одної людини чи організації справа, а всього українського загалу. Тому є нашим обовязком подбати про те, щоби той Музей і бібліотека, які уже є, могли існувати, а також поширити їх та зібрати не тільки всі цінні і культурні цінності, які нищаться по організаціях, приватних людях, але також і зібрати гроші.

Значіння Музею і Бібліотеки є дуже велике. Через Музей ми можемо запізнати американців з українською справою, українським життям і українськими визвольними змаганнями. Наше будуче покоління буде студіювати минуле, вчитися на наших помилках і продовжувати працю для визволення українського народу. Кожна інтелігентна людина повинна отже розуміти конечність такої інституції.

Більшість музеїв, навіть у великих державах, існують через жертви одиниць.

Національний Музей у Львові був зорганізований і удержуваний Митрополитом Шептицьким. Музей Визвольної Боротьби України в Празі повстав з жертв одиноких людей і піддержуваний ширшим загалом, як з Америки, так і зі старого краю.

В Европі, де люди бідні і не могли давати великих жертв, а проте такі інституції побудували і вдержували.

А тут ми в Америці живемо в много кращих економічних обставинах, крім цього тепер не збираємо на допомогу Рідному Краєви, як то було колись. Тому легко можемо дати пятку чи десятку на таку велику справу як Музей і Бібліотека в Стемфорді, Конн.

Вдержувати Музей і Бібліотеку справа тяжка. Треба гроша, треба матеріялів, треба людей до праці і удержання будинку. Все то вимагає часу, гроша і праці без кінця. Добрі початки у тому ділі є вже зроблені. А тепер зберім троха гроша і матеріялу і упорядкуймо те, що вже добрими людьми започатковано і зібране та є в Музею.

У Стемфорді ведеться праця не для одиниць, а тільки для всього українського загалу. І наш обовязок піти їм з допомогою, щоби розбудувати ту інституцію, а час покаже, що робити після цього.

Час летить і великі цінности марнуються по хатах, по шафах різних інституцій на радість мишам. Тому залишім дальші пляни, а замісць цього станьмо якнайскорше в ряди тих, що цею справою дорожать. Як пишу, так і поступаю; стараючись помогти чим можу тій інституції.

Калина Лисюк.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ від. 234, повідомляє всіх своїх членів, що квартальні збори відбудуться в суботу ввечір, 3. квітня 1943, в У. Н. Домі, 214-216 Fulton St. Просимо всіх членів конечно прийти на збори, бо є багато важних справ до полагодження. — За уряд: Павло Сташко, предс.; Іля Пілат, кас.; Стефан Могила, фін. секр.

ТАРЗАН, ч. 743. Револьвери проти спис.

Рейдери кинулися гурмою вперед, певні перемоги своєї пальної зброї.

Тепер Тексаська бабка, добре обнакомлена з револьвером, вистрілила наосліп.

На команду Тарзана інші кинули своїми камінними списами.

Два рейдери впали, а інші посунули вперед.